

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 579/2013-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť M. K., zastúpenej advokátom JUDr. Mgr. Štefanom Buchom, Námestie M. R. Štefánika 1, Žilina, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 30 D/144/2007 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 30 D/144/2007 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 30 D/144/2007 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.

3. M. K. **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume 1 500 € (tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Žilina **p o v i n n ý** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť M. K. trovy konania v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. Mgr. Štefana Buchu, Námestie M. R. Štefánika 1, Žilina.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 579/2013-9 z 10. decembra 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť M. K. (ďalej len „sťažovateľka“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30 D/144/2007.

Podpredsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprS/45/2014 doručeným ústavnému súdu 7. marca 2014, v ktorom uviedla: „... *Z dôvodov uvedených v pripojenom písomnom stanovisku súdneho komisára a zákonného sudcu považujem sťažnosť za neopodstatnenú...*“

Súdna komisárka vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 25. februára 2014 uviedla: „... *Dedičský spis s návrhom uznesenia na ukončenie konania bol zaslaný na Okresný súd Žilina dňa 15. 10. 2013. Nakoľko nemám spis k dispozícii, odkazujem na moje predchádzajúce vyjadrenia k sťažnostiam dedičky, ktoré sú v dedičskom spise založené...*“

Súčasťou podania podpredsedníčky okresného súdu bolo aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, v ktorom bola obsiahnutá chronológia procesných úkonov okresného súdu, z ktorej okrem iného vyplýva:

„Vo veci 30 D 144/2007 bol na Okresný súd Žilina dňa 5. 2. 2007 prijatý úmrtný list v dedičskej veci po poručiťelke M. Š.. Prejednaním dedičstva bola poverená súdna komisárka JUDr. Zuzana Kolembusová. Jedinou dedičkou po poručiťelke je sťažovateľka.

V období od 21. 9. 2010 do 2. 12. 2010 som bola práceneschopná, v tom období bola vec pridelená zákonnému sudcovi Mgr. Hallovi, ktorý dňa 25. 11. 2010 podpísal súdnym komisárom predložený návrh uznesenia o potvrdení dedičstva sťažovateľke.

Dňa 15. 12. 2010 bol spis opäť pridelený mne ako zákonnej sudkyňi. Sťažovateľka podala dňa 11. 1. 2011 voči uzneseniu odvolanie.

Dňa 1. 2. 2011 podávala sťažovateľka návrh na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, súd uznesením 30 D 144/2007-230 zo dňa 17. 2. 2011 jej nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Voči uzneseniu podala sťažovateľka odvolanie.

Dňa 16. 3. 2011 podala sťažovateľka návrh na ustanovenie právneho zástupcu. Súd uznesením 30 D 144/2007-242 zo dňa 1. 4. 2011 jej právneho zástupcu neustanovil. Voči uzneseniu podala sťažovateľka odvolanie.

Uznesenie o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov KS Žilina uznesením 9 CoD 9/2011 zo dňa 30. 11. 2011 a uznesenie o zamietnutí žiadosti na ustanovenie právneho zástupcu KS Žilina uznesením 9 CoD 10/2011 zo dňa 30. 11. 2011 potvrdil.

Uznesenie o potvrdení dedičstva sťažovateľke KS Žilina uznesením 9 CoD 11/2011-258 zo dňa 30. 11. 2011 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Okresnému súdu bol spis doručený 13. 1. 2012. Dňa 7. 2. 2012 bolo uznesenie doručené sťažovateľke.

Spis bol vrátený notárovi dňa 20. 3. 2012.

Dňa 23. 1. 2013 bola súdu doručená sťažnosť na postup súdneho komisára. Dňa 25. 3. 2013 sa notárka vyjadrila k sťažnosti a súd uznesením 30 D 144/2007-381 zo dňa 26. 4. 2013 nevytlúčil notárku z prejednania dedičskej veci.

Dňa 18. 6. 2013 bol spis vrátený notárovi.

Dňa 23. 7. 2013 požiadala sťažovateľka o vydanie potvrdenia o skutočnosti známej zo spisu, či je predmetom konania aj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti.

Dňa 8. 8. 2013 bola žiadosť sťažovateľky doručená notárke.

Sťažovateľka bola predvolaná na pojednávanie dňa 14. 10. 2013, termín osobne prevzala, bez ospravedlnenia sa nedostavila na pojednávanie, pričom dňa 8. 10. 2013 sa dvakrát dostavila na notársky úrad a študovala predmetný spis. Sťažovateľka opäť dňa 8. 10. 2013 podala námietku zaujatosti voči notárke. Táto sa dňa 14. 10. 2013 k námietke vyjadrila a predložila súdu spis s návrhom uznesenia o potvrdení dedičstva sťažovateľke. Súdu bol spis doručený 15. 10. 2013.

Poznamenávam, že pokiaľ by sa sťažovateľka zúčastnila pojednávania, bola by oboznámená so všetkými skutočnosťami týkajúcimi sa konania.

Dňa 31. 10. 2013 urgovala sťažovateľka svoju žiadosť, ktorú podávala 23. 7. 2013.

Dňa 20. 12. 2013 súd sťažovateľke oznámil, že na námietku zaujatosti voči notárke nebude prihliadať, keďže sa týkala postupu notára a raz už o námietke súd rozhodoval, odpovedal na jej žiadosť (podanú 23. 7. 2013), na ktorú neodpovedala notárka a vyzval ju, aby predložila znalecký posudok s ocenením nehnuteľnosti ku dňu smrti poručiteľky.

Dňa 3. 2. 2014 sťažovateľka súdu oznámila, že dala vypracovať znalecký posudok, ktorý doručí súdu do 2 mesiacov.

Mám za to, že v predmetnej veci som nespôsobilá prietahy v konaní.

Pokiaľ sa spis nachádzal u notára, k svojmu postupu sa musí vyjadriť notár.

Chcem poznamenať, že okrem agendy D (pričom túto agendu od januára 2014 vybavujeme 5 sudcovia, za 1/2014 bol nápad vecí 62) vybavujem agendu P, kde počet vecí v senáte je 277, veci vybavujem priebežne, od najstarších, využívam všetky pojednávacie dni, vytyčujem veci už na apríl 2014. Keďže sa jedná o agendu starostlivosti o maloleté deti, zákonná lehota na vybavenie veci je 6 mesiacov, mám 10-dňové lehoty na vypracovanie, expedovanie rozsudku.

Notár predloží súdu spisový materiál vo veci prejednávania dedičstva s návrhom uznesenia, pričom sám vec prejednáva dlhšiu dobu a vzhľadom na rozsiahly spisový materiál, keďže aj pojednávam, potrebujem tiež čas na preštudovanie spisového materiálu.“

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 30 D/144/2007 ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti, čo sa týka predloženej chronológie, aké uviedol okresný súd, preto ich považoval za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (IV. ÚS 15/03, I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil

tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že dedičské konania tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. V danom prípade vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov na záver konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitosťou.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria, t. j. hodnotenia prípadných zbytočných prietahov v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že k dĺžke posudzovaného konania podstatne neprispeli okolnosti na strane sťažovateľky. Sťažovateľka síce podala dvakrát námietku zaujatosti súdnej komisárky, odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku a odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu o zamietnutí žiadosti na ustanovenie právneho zástupcu, ale na druhej strane ústavný súd pri hodnotení postupu sťažovateľky bral do úvahy to, že ako účastníčka konania nesporne má právo na tieto procesné úkony, ktoré urobila. Za prietahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03). V súlade s touto judikatúrou preto dobu potrebnú na rozhodnutie o sťažovateľkou uplatnených procesných právach ústavný súd nezapočítal do doby zbytočných prietahov v konaní okresného súdu (obdobne III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04). Na vrub sťažovateľky však možno pripísať skutočnosť, že 14. októbra 2013 sa nezúčastnila pojednávania bez ospravedlnenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci a poukazuje na to, že aj bez toho, aby vymedzoval konkrétne obdobia nečinnosti okresného súdu, trvanie napadnutého konania 7 rokov, z toho na okresnom súde viac ako 6 rokov, je už samo osebe neprimerané.

Okresný súd vykonal síce množstvo procesných úkonov, ako to vyplýva z predloženého prehľadu, a ústavný súd nezistil väčšie obdobia jeho úplnej nečinnosti, ale napriek tomu ústavný súd poukazuje na to, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol neefektívny, čo vyplýva predovšetkým z toho, že Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 9 CoD 11/2011-258 z 30. novembra 2011 zrušil uznesenie o potvrdení dedičstva sťažovateľke.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu v § 100 ods. 1 OSP, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Keďže všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, ktorý mal smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzala, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02), a jeho neefektívna činnosť mala rozhodne vplyv na doterajšiu dĺžku konania, ústavný súd preto nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že vo veci samej konal a zbytočné prieskumy v konaní neboli zistené.

Ústavný súd už v rámci svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti judikoval, že úkony notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve sú úkonmi súdu, a preto aj nimi možno spôsobiť zbytočné prieskumy, za ktoré nesie zodpovednosť všeobecný súd (III. ÚS 47/00, III. ÚS 240/08).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je ním vedené pod sp. zn. 30 D/144/2007, došlo k zbytočným prieskumom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 30 D/144/2007,

prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 2 000 € voči okresnému súdu a 5 000 € voči súdnej komisárke z dôvodov v nej uvedených.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy aj priznanie finančného zadost'učinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 30 D/144/2007 berúc do úvahy konkrétne okolnosti danej veci považoval priznanie sumy 1 500 € sťažovateľke za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Pri priznaní primeraného finančného zadost'učinenia zoberal ústavný súd do úvahy aj to, že nie všetky priet'ahy boli spôsobené okresným súdom. Sťažovateľka v konaní pred okresným súdom uplatňovala množstvo procesných úkonov (napr. dvakrát námietku zaujatosti súdnej komisárky, odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku, odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu o zamietnutí žiadosti na ustanovenie právneho zástupcu), o ktorých bolo potrebné rozhodovať aj v odvolacom v dovolacom konaní. Tieto skutočnosti zoberal ústavný súd do úvahy pri priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky trovy konania vyčíslil sumou 492,62 €, a to za štyri úkony právnej služby (prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť, ďalšia porada s klientkou, stanovisko sťažovateľky na vyjadrenie okresného súdu).

Ústavný súd zistil podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) priznal sťažovateľke náhradu trov konania. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2012 v sume 781 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2013 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 130,16 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľky aj nárok na náhradu režijného paušálu 7,81 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľke, spolu predstavuje sumu 275,94 €. Ústavný súd nepriznal právnomu zástupcovi sťažovateľky odmenu za tretí úkon (ďalšia porada so sťažovateľkou) vzhľadom na to, že podľa názoru ústavného súdu odmena za túto poradu je už zahrnutá v prvom úkone právnej služby (prevzatie právneho

zastúpenia). Pokiaľ ide o štvrtý úkon právnej služby (stanovisko sťažovateľky na vyjadrenie okresného súdu), ústavný súd odmenu za tento úkon nepriznal z dôvodu, že ide o úkon, ktorý zo strany ústavného súdu nebol vyžiadaný.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2014